

Anna Krawczyk-Sawicka

Dochody podatkowe w Polsce i krajach strefy euro: 2019 i 2022

Tax Revenues in Poland and Euro Zone Countries: 2019 and 2022

Wprowadzenie

Polska oraz cała Europa zmagają się w dalszym ciągu z licznymi kryzysami: ekonomicznymi, finansowymi, pandemicznymi, a także nasilonymi ruchami migracyjnymi oraz rosnącymi cenami energii. Sytuacja ta powoduje, że państwa zmuszone są do zwiększania wydatków publicznych, które z kolei przekładają się na wzrost długu publicznego. Celem niniejszego artykułu jest przeprowadzenie analizy i próba oceny kierunku zmian sytuacji finansowej w latach 2019 i 2022 zarówno w Polsce, jak i w strefie euro. Do oceny zmian zastosowano metodę analizy porównawczej opartą na danych dostępnych na stronie Ministerstwa Finansów oraz danych z Eurostatu. Dokonano porównania wielkości dochodów podatkowych.

1. Podatek jako podstawowe źródło dochodów budżetowych w Polsce

Istotnym źródłem dochodów budżetowych, z których państwo pokrywa wydatki, są dochody podatkowe. Ich rola w ostatnich latach zdecydowanie wzrosła. Państwo za ich pośrednictwem, zgodnie z wypracowanymi przez siebie założeniami polityki fiskalnej, realizuje funkcje, do pełnienia których zostało powołane. W konsekwencji władza publiczna, chcąc zrównoważyć budżet, nakłada na obywateli nowe daniny publiczne lub zmienia dotychczasowe (Karwat, Wierzbicki,

2020, s. 46–47; zob. szerzej Etel, Dowgier, 2013, s. 41 i nast.) i doprowadza do znacznego wzrostu obciążeń podatkowych. Ważnym problemem, jaki się zatem pojawia, jest fakt, że – zgodnie z „prawem Wagnera” – wydatki nieustannie wzrastają w czasie (Wagner, 1958, s. 1–15), a podmioty publiczne, chcąc zaspokoić pojawiające się potrzeby społeczne i gospodarcze, dokonują zwiększonych wydatków, na pokrycie których potrzebują środków pochodzących głównie z dochodów podatkowych. Zdaniem Głuchowskiego ważne jest, żeby uświadomić sobie, iż wielkość i rozmiar podatków przejmowanych przez państwo na rzecz budżetu mają swoje granice (Głuchowski, 2008, s. 470–471; Oplustil, Woroniecki, 2012, s. 161–166). Zwiększenie danin podatkowych nie zawsze prowadzi do zwiększenia wpływów podatkowych do budżetu. Niejednokrotnie nadmierne obciążenie podatkowe doprowadza do zaprzestania aktywności gospodarczej i uciekania w tzw. szarą strefę. Zakresu opodatkowania dopatrywać się zatem należy w przestrzeni gospodarczej.

Jak uszczegóławia Mastalski, granic opodatkowania, które są zależne od międzynarodowej wymiany gospodarczej, koniunktury, jej wpływu na zatrudnienie, inwestycje czy konsumpcję, szukać należy w efektywności ekonomicznej systemu gospodarczego. Podkreślić jednak należy, iż dobra koniunktura nie musi oznaczać wzrostu opodatkowania. Sytuacja taka występuje bowiem w momencie zwiększonego zapotrzebowania budżetu determinowanego przez zakres zadań publicznych na środki pieniężne (Mastalski, 2021, s. 5). W związku z tym, wielkość dochodów podatkowych, które wpływają do budżetu, powinna uwzględniać ekonomiczne zasady funkcjonowania gospodarki z zachowaniem wydajności gospodarczej (Mastalski, 2021, s. 5).

Podatek oddziałuje na gospodarkę w taki sposób, aby zapewnić możliwie największy dochód budżetowy (Dobaczewska, 2018, s. 496–498), proporcjonalny do wydatków budżetowych. Udział podatków w budżecie państwa uzależniony jest, z jednej strony – od planowanej na dany rok wielkości budżetu, wyznaczonej przez zakres zadań, za realizację których odpowiedzialne jest państwo, a z drugiej strony – przez możliwości państwa do pozyskania innych źródeł finansowych o charakterze niepodatkowym. Wielkość tych dochodów w dużej mierze zależy od poziomu rozwoju gospodarczego państwa i jego polityki ekonomicznej (Dolata, 2013, s. 30).

Procentowy udział podatków w badanych latach w dochodach budżetowych ogółem w Polsce prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Procentowy udział podatków w dochodach budżetowych w latach 2019 i 2022 na przykładzie Polski (w proc.)

Wyszczególnienie	2019	2022
Dochody podatkowe	92,78	92,25
Podatek VAT	46,32	48,26
Podatek akcyzowy	18,83	16,07
Podatek od gier	0,54	0,67
Podatek CIT	8,98	10,96
Podatek PIT	16,58	14,11
Podatek od wydobycia niektórych kopalin	0,36	0,53
Podatek od niektórych instytucji finansowych	1,17	1,10
Podatek od sprzedaży detalicznej*	–	0,55

* Podatek od sprzedaży detalicznej obowiązuje w Polsce od 1 stycznia 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ustawa budżetowa na rok 2019 z dnia 16 stycznia 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz.198, zał. 1 i zał. 2; dalej: Ustawa, 2019); Ustawa budżetowa na rok 2022 z dnia 17 grudnia 2021 r. (Dz. U. z 2022 r. poz.270, zał. 1 i zał. 2; dalej: Ustawa, 2022).

Zaprezentowane dane wskazują, iż w 2019 i 2022 r. dochody podatkowe stanowiły ponad 92% wszystkich wpływów do budżetu. W 2022 r. w porównaniu do 2019 r. wzrosły wpływy zarówno z podatków pośrednich, jak i bezpośrednich w ujęciu nominalnym (tabela 2, wykres 1).

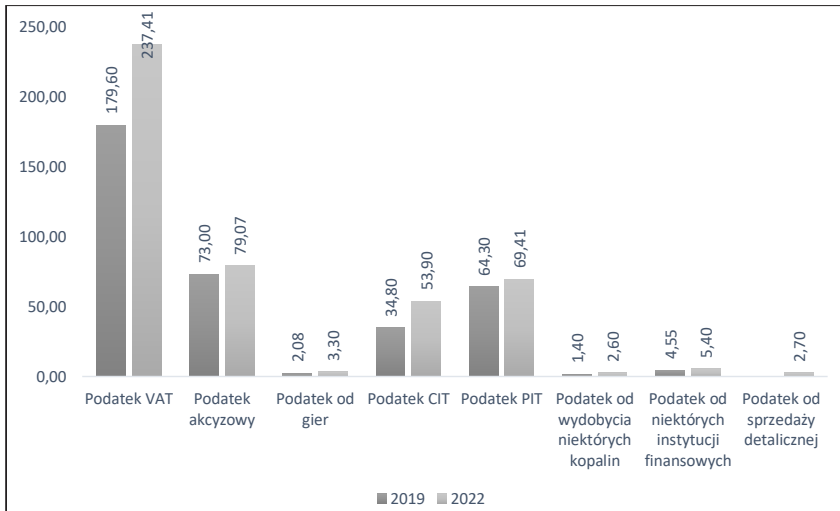
Tabela 2. Dochody budżetowe w Polsce w latach 2019 oraz 2022 (w mld zł)

Dochody budżetu państwa	2019	2022
Podatkowe	359,73	453,79
Ogółem	387,73	491,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ustawa, 2019; Ustawa, 2022.

Jednakże w ujęciu procentowym, jako część dochodów ogółem, zaobserwować można, iż wzrosła rola fiskalna podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego od osób prawnych, zmalała zaś podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku akcyzowego. Pozostałe podatki odnotowały niewielkie odchylenia *in plus*, utrzymując się na niemal niezmiennym poziomie. Sytuacja powyższa spowodowana była zapewne, z jednej strony, zwiększonymi wydatkami budżetowymi, na realizację których państwo potrzebowało pieniędzy, a z drugiej – wprowadzonymi przez rząd w ostatnim czasie zmianami podatkowymi, m.in. przez wprowadzenie Polskiego Ładu, zastosowanie obniżonej stawki akcyzy na niektóre towary, których ceny zdecydowanie poszybowały w górę, czy też zwiększenie udziału samorządów w PIT.

Wykres 1. Wpływy z poszczególnych podatków w Polsce w latach 2019 i 2022 (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ustawa, 2019; Ustawa, 2022.

Przedstawione na wykresie 1 dane jednoznacznie wskazują, iż państwo osiąga najwyższe dochody podatkowe z tytułu podatku od towarów i usług (zob. szerzej Majorczyk, 2023, s. 93–99). Jest to zapewne efektem podjętych w ostatnim czasie działań rządu mających na celu uszczelnianie systemu podatkowego (zob. szerzej Drywa, 2020, s. 15–30). Jak podkreśla Wolański, również większe uprzemysłowienie kraju oraz stosunkowo wysoki poziom wzrostu gospodarczego powodują większe wpływy z podatku od towarów i usług, co jest wynikiem zwiększonej liczby dokonywanych transakcji oraz wzmożonej konsumpcji (Wolański, 2009, s. 29).

2. Dochody z tytułu podatków w krajach należących do strefy euro

Mimo iż źródła prawa podatkowego dla wszystkich krajów są podobne, to jednak panujący w danym kraju ustrój społeczny, gospodarczy, polityczny i kulturowy różnicuje ich pochodzenie (Gandhi, 1993, s. 91–108; Thuronyi, 2003, s. 62). Przepisy regulujące kwestie opodatkowania w danym kraju wynikają wprost z zasad ustrojowych, na których opiera się państwo (Zieliński, 2019, s. 26–27).

Droga upodabniania się systemów podatkowych poszczególnych państw postępowała wraz z otwarciem się gospodarek tych krajów na swobodny przepływ osób, towarów, usług i kapitału. Narastająca globalizacja w działalności gospodarczej wymuszała harmonizację podatków i systemów podatkowych, zacieśniając jednocześnie integrację i współzależności pomiędzy państwami

działającymi na arenie międzynarodowej (Dolata, 2013, s. 59). Stąd też stosowanie prawa podatkowego czy też jego interpretacja powinny być zgodne z prawodawstwem unijnym i międzynarodowym prawem podatkowym (Mastalski, 2015, s. 25). Istotne jest więc utrzymanie relacji pomiędzy prawem krajowym, obowiązującym w danym państwie, a prawem unijnym, wspólnotowym.

Polityka podatkowa krajów należących do strefy euro, ze względu na koncepcję wspólnego rynku, uwzględnia działania w celu zbliżania systemów podatkowych poszczególnych państw z zamiarem osiągnięcia wspólnego celu fiskalnego (Szymańska, 2017, s. 80). Istotnym jest, żeby harmonizacja podatków przebiegała w sposób zapewniający możliwie największe dochody do budżetów krajowych (tabela 3).

Tabela 3. Procentowy udział dochodów podatkowych w dochodach ogółem w strefie euro (bez składek na ubezpieczenia społeczne)

Wyszczególnienie	2019	2022
Strefa euro – 20 krajów (od 2023)	63,9	64,7
Strefa euro – 19 krajów (2015–2022)	63,9	64,6
Belgia	66,2	66,7
Niemcy	58,5	59,2
Estonia	64,5	64,7
Irlandia	80,2	81,7
Grecja	65,3	67,4
Hiszpania	63,6	65,0
Francja	64,9	65,2
Chorwacja	70,8	71,0
Włochy	68,2	68,8
Cypr	70,0	69,2
Łotwa	67,9	68,4
Litwa	67,4	68,2
Luxemburg	69,8	70,0
Malta	81,5	80,6
Holandia	65,0	66,4
Austria	64,4	65,3
Portugalia	67,8	67,8
Słowenia	58,2	56,9
Słowacja	56,2	57,6
Finlandia	71,9	72,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Eurostat. Data Browser, 2023.

Tabela 3 przedstawia wpływy z podatków w 2019 i 2022 r. w poszczególnych krajach należących do strefy euro, nie uwzględniając składek na ubezpieczenia społeczne. Procentowy udział wielkości obciążeń podatkowych w dochodach ogółem jest dość zróżnicowany. Zaprezentowane dane wskazują, iż w 2019 i 2022 r. dochody podatkowe stanowiły ponad 60% wszystkich wpływów do budżetu. Najwyższy udział dochodów podatkowych w dochodach ogółem odnotowano w Irlandii oraz na Malcie, najniższe natomiast na Słowacji, w Słowenii i Niemczech.

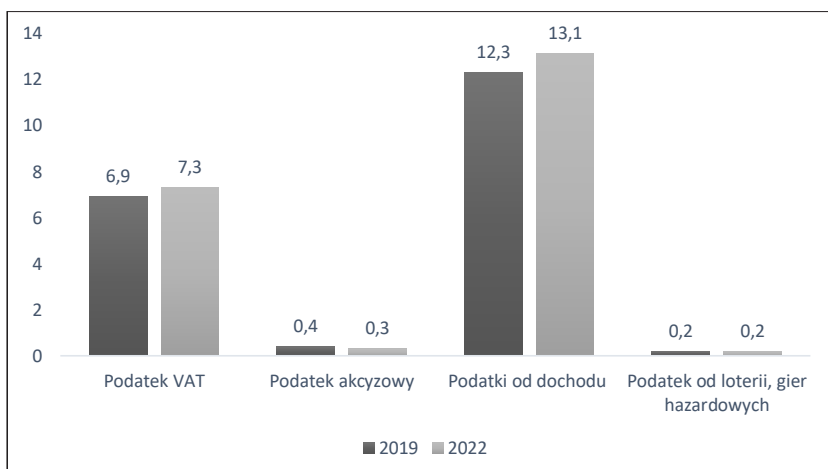
Analizując udział poszczególnych podatków w całkowitych dochodach podatkowych, zauważyć można, że największe wpływy do budżetu, podobnie jak w Polsce, gwarantuje podatek od towarów i usług (tabela 4, wykres 2). Zachowana została również stała tendencja do ogólnego zwiększania się wpływów podatkowych.

Tabela 4. Procentowy udział poszczególnych podatków w dochodach ogółem w strefie euro

Wyszczególnienie	2019	2022
Podatek VAT	16,70	17,40
Podatek akcyzowy	0,90	0,80
Podatki od dochodu	29,70	31,20
Podatek od loterii, gier hazardowych	0,40	0,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Eurostat. Data Browser, 2023.

Wykres 2. Dochody z tytułu wybranych podatków w strefie euro w latach 2019 i 2022 (w proc. PKB)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Eurostat. Data Browser, 2023.

Zakończenie

Przeprowadzona analiza ukazuje, iż w latach 2019 i 2022 zwiększył się poziom dochodów podatkowych ogółem. Pomimo wzrostowego trendu, niektóre kraje strefy euro oraz Polska odnotowały spadek wpływów podatkowych. Jedną z przyczyn takiej sytuacji, np. w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych w Polsce, jest podniesienie kwoty wolnej od opodatkowania, obniżenie stawki podatkowej czy też zwiększenie udziałów samorządów w PIT¹. Działania takie zostały podjęte na mocy Polskiego Ładu wprowadzonego w 2022 r.

Niezmiennie oczekuje się, że wpływy z podatku od towarów i usług będą rosły, w wyniku skutecznego uszczelniania systemu podatkowego, m.in. poprzez: stosowanie mechanizmu podzielonej płatności, implementację pakietów Slim VAT, a także wspólne rozliczanie podmiotów ze sobą powiązanych.

Podkreślić należy, iż na początku kryzysu wywołanego pandemią państwa starały się reagować na zmieniającą się sytuację gospodarczą za pośrednictwem systemu podatkowego i obniżać ciężary fiskalne, stosując np. niższe stawki na określone towary i usługi, by w ten sposób pobudzić popyt. Niestety pomiędzy analizowanym rokiem 2019 i 2022 pojawiły się kolejne kryzysy, które negatywnie wpłynęły na warunki makroekonomiczne i politykę podatkową większości krajów.

Istotne jest, że podatki są podstawowym narzędziem fiskalnym zapewniającym dochód do budżetu, jednak pamiętać należy, że przy zbyt wysokich obciążeniach daninami różnego rodzaju nie jest możliwy rozwój gospodarczy danego kraju, a co dalej za tym idzie, często niemożliwe jest nawet zgromadzenie zaplanowanych dochodów.

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa budżetowa na rok 2019 z dnia 16 stycznia 2019 r., Dz. U. z 2019 r. poz.198, zał. nr 1 i zał. nr 2.

Ustawa budżetowa na rok 2022 z dnia 17 grudnia 2021 r., Dz. U. z 2022 r. poz.270, zał. nr 1 i zał. nr 2.

---

¹ Jak podaje Ministerstwo Finansów udział gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych zwiększa się rok do roku. W 2022 r. był wyższy o 0,11 p.p niż w 2021 r. oraz w 2023 r. o 0,06 p.p wyższy niż w 2022 r. Zob. Ministerstwo Finansów, 2022, 2023.

Literatura

- Dobaczewska, A. (2018). Podstawowe pojęcia i instytucje podatków i prawa podatkowego. W: A. Drwiłło (red.), *Podstawy finansów i prawa finansowego* (s. 496–498). Warszawa: Wolters Kluwer.
- Dolata, S. (2013). *Podstawy wiedzy o polskim systemie podatkowym*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Drywa, A. (2020). Uszczelnianie systemu podatkowego a problemy, których nie możemy tracić z pola widzenia. Rozważania na przykładzie prawa podatnika do prywatności. W: D. J. Gajewski (red.), *Uszczelnienie systemu podatkowego w Polsce* (s. 15–30). Warszawa: Wolters Kluwer.
- Etel, L., Dowgier, R. (2013). *Podatki i opłaty lokalne. Czas na zmiany*. Białystok: Wydawnictwo Temida 2.
- Eurostat. Data Browser. (2023). *Annual Government Finance Statistics, Main National Accounts Tax Aggregates*. Pobrano z https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag__custom_8338987/default/table?lang=en (3.11.2023).
- Gandhi, V. P. (1993). Fundamental Fiscal Reform in Poland. Issues of Design and Implementation. W: V. Tanzi (red.), *Transition to Market. Studies in Fiscal Reform* (s. 91–108). Washington, D.C.: International Monetary Fund.
- Głuchowski, J. (2008). Zagadnienia ogólne podatków. W: C. Kosikowski, E. Ruśkowski (red.), *Finanse publiczne i prawo finansowe* (s. 470–471). Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Karwat, P., Wierzbicki, J. (2020). Uszczelnianie podatków w kontekście koncepcji /postulatów reformy systemu podatkowego. W: D. J. Gajewski (red.), *Uszczelnienie systemu podatkowego w Polsce* (s. 45–60). Warszawa: Wolters Kluwer.
- Majorczyk, A. (2023). Wpływ pandemii COVID-19 na podatkowe dochody budżetu państwa w początkowej fazie jej rozwoju. *Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania GWSH*, 20, 93–103. doi: 10.53259/2023.20.08.
- Mastalski, R. (2015). Wykładnia operatywna w prawie podatkowym. W: A. Dobaczewska, E. Juchniewicz, T. Sowiński (red.), *Daniny publiczne. Prawo finansowe wobec wyzwań XXI wieku* (s. 21–28). Warszawa: CeDeWu.
- Mastalski, R. (2021). *Prawo podatkowe* (wyd. 12). Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck.
- Ministerstwo Finansów. (2022). *Wielkość udziału gmin we wpływach z podatku PIT w 2022 r. wyniesie 38,34%*. Pobrano z <https://www.gov.pl/web/finanse/wielkosc-udzialu-gmin-we-wplywach-z-podatku-pit-w-2022-r-wyniesie-3834> (2.11.2023).
- Ministerstwo Finansów. (2023). *Wielkość udziału gmin we wpływach z podatku PIT w 2023 r. wyniesie 38,40%*. Pobrano z <https://www.gov.pl/web/finanse/wielkosc-udzialu-gmin-we-wplywach-z-podatku-pit-w-2023-r-wyniesie-3840> (2.11.2023).
- Oplustil, K., Woroniecki, P. M. (2012). Budżet i podatki. W: M. Smaga, T. Włudyka (red.), *Instytucje gospodarki rynkowej* (s. 157–208). Warszawa: Wolters Kluwer Polska.

- Szymańska, A. (2017). Dochody podatkowe w krajach Unii Europejskiej. *Wiadomości Statystyczne*, 62(5), 79–99.
- Thuronyi, V. (2003). *Comparative Tax Law*. New York: Kluwer Law International.
- Wagner, A. (1958). Three Extracts on Public Finance. W: R. A. Musgrave, A. T. Peacock (red.), *Classics in the Theory of Public Finance* (s. 1–15). London: Palgrave Macmillian.
- Wolański, R. (2009). *System podatkowy w Polsce*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Zieliński, R. (2019). *Personalizacja w systemie obciążeń dochodów osób fizycznych w Polsce*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.

Streszczenie

Polska i cała Europa zmagają się w dalszym ciągu z licznymi kryzysami ekonomicznymi, finansowymi, pandemicznymi czy też nasilonymi ruchami migracyjnymi oraz rosnącymi cenami energii. Sytuacja ta powoduje, że państwa zmuszone są do zwiększania wydatków publicznych, które z kolei przekładają się na wzrost długu publicznego. Celem niniejszego artykułu jest próba analizy i oceny kierunku zmian sytuacji finansowej w latach 2019 i 2022 zarówno w Polsce, jak i w wybranych krajach strefy euro. Do oceny zmian zastosowano metodę analizy porównawczej opartą na danych ministerialnych, dostępnych na stronie Ministerstwa Finansów oraz danych z Eurostatu. Dokonano porównania wielkości dochodów podatkowych.

SŁOWA KLUCZOWE: dochody podatkowe, podatki, strefa euro, dochody budżetowe

Summary

Poland and Europe are still struggling with numerous economic, financial, pandemic, crises as well as intensified migration movements and rising energy prices. This situation forces countries to increase public spending, which in turn translates into an increase in public debt. This article is an attempt to analyze and assess the direction of changes in the financial situation in 2019 and 2022 both in Poland and in selected eurozone countries. To assess the changes, a comparative analysis method was used based on ministerial data available on the website of the Ministry of Finance and data from Eurostat. A comparison of the amount of tax revenues was made.

KEYWORDS: tax revenues, taxes, eurozone, budget revenues

Nota o autorze

Anna Krawczyk-Sawicka – mgr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; główne obszary działalności naukowej: finanse publiczne w Polsce, funkcjonowanie oraz kierunki rozwoju strefy euro; e-mail: anna.krawczyk@kul.pl; ORCID: 0000-0002-1294-4872.

